

Verkondiging 5 mei 2024, De Schutse, Uithoorn

WETTEN & VRIJHEID

ds. Sibilla Verhagen

Lezing Psalm 119 vers 103-105 (evangelielezing Johannes 15 vers 9-17)

Geliefden van onze Heer,

Hoe ga je met regels en wetten en verordeningen om? Het is 5 mei vandaag, Bevrijdingsdag en in de oorlog wat dat ook een vraag. Het was en is op zich goed om de overheid te gehoorzamen. We rijden rechts in Nederland, dat moet, dat is een restrictie, een inperking van de mogelijkheden, dat wel. Maar het is een inperking die ons leven niet minder maakt, maar ons leven mogelijk maakt. Soms overtreden we die regel. Als er opeens iemand oversteekt van de rechterkant wijk je uit naar links. Je overtreedt daarmee de verkeersregel, dat blijft staan, maar je voorkomt een ongeluk, voorkomt een beschadigd leven. Regels en wetten, ze moeten soms echt overtreden worden.

In de tweede wereldoorlog waren de dilemma's er ook, soms heel groot. In hoeverre was die bezetter de legitieme overheid, moest je die wel gehoorzamen? Ook in de kerk was men het er niet helemaal over eens, het was zoeken en het was soms kiezen uit twee kwaden.

Hoe ga je met regels om? In de klas moet je stil zijn, of op z'n minst de boel niet verstoren en opletten wat de leraar je onderwijst. Ja, een opleiding gaat je helpen in je leven om wat zinnigs te doen, gaat je arbeidsvreugde geven, dus op zich is opletten een goede regel, een regel die je leven geeft, ook nu al want het is ook best leuk om iets te leren. Maar contact met je klasgenoten, dat is ook belangrijk en doet ook goed, ook dat doet je leven. Dus soms volg je dat inzicht, je maakt toch contact tijdens de les met je vriend en daarmee overtreed je de regel van opletten.

Regels, wetten, voorschriften, richtlijnen, inzichten: ze helpen ons het goede leven te leven. In Psalm 119 is één ding overduidelijk rondom die voorschriften. Niet wat de regels inhouden, daar heeft de dichter het niet over. Maar: de regels voor goede leven hebben altijd met God te maken. Het klinkt steeds weer, op vier verzen na in al die 176 verzen van deze langste Psalm in de Bijbel, het is: Gods woord, Gods belofte, Gods rechtvaardige voorschriften, Gods richtlijnen, Gods wetten, Gods onderwijzing. In het Hebreeuws zijn er in deze Psalm twee woorden die met wet en wetten worden vertaald. En het ene is het woord torah. Torah wordt met wet vertaald, maar je kan het ook heel goed met onderwijzing vertalen. Met torah wordt hier niet zozeer de boeken van Mozes bedoeld, maar is het onderwijzing, wat weer best een regel kan zijn, het is torah zoals in de wijsheidsliteratuur is bedoeld, denk aan Spreuken of de wijsheid van een profeet of priester of koning of een vader of een moeder, onderwijzing dus, een les.

In bijna al de verzen van deze langste Psalm klinkt in zeven varianten Gods 'richtlijn of wet of woord of onderwijzing of voorschrift of belofte of inzicht'. Zeven, het is complete regelsysteem voor het goede leven. En die regels hebben dus altijd met God te maken.

We geloven dat God de Levende is. Joep heeft vorige week hier ook iets over gezegd, dat God in de Bijbel een ontwikkeling doormaakt. God die een ontwikkeling doormaakt klopt natuurlijk niet met een God die volmaakt zou zijn waarmee volmaaktheid dan betekent: 'af' in de zin van geheel gerealiseerd, onveranderlijk, compleet, er kan niets af aan God er kan niets bij. Maar zo'n volmaakte God is een dode God, een God die niet leeft, een God waarmee je geen relatie kan aangaan. Goed, God is de Levende, reageert op ons, is uit op onze liefde, telkens weer, is uit op ons welzijn. Daarmee zijn Gods levensregels, Gods onderwijzingen dan ook geen vast systeem want ons leven is telkens anders. Om het goede leven te leiden kan in het ene moment in ons leven wat anders worden gevraagd, dan in het andere moment.

Maar dat het geen vaststaand regelsysteem is, dat het veranderlijk is, betekent niet dat Gods woord, Gods verordeningen er niet zijn of er niet toe doen. Integendeel, volgens de Psalmddichter zijn die leven gevende woorden van God ontzettend veel.

Een kleine greep uit de verzen die we lazen:

/ Ze zijn als het zoetste, het lekkerste eten.

/ Ze geven inzicht om de juiste weg te gaan wat je dan ook daadwerkelijk doet. - Dat haten van elk bedrieglijk pad wijst niet zozeer op een emotie maar vooral een handeling, dat je bedrieglijk pad niet gaat.

/ Je gaat dus de juiste weg, die wel donker kan zijn, moeilijk begaanbaar, maar ook dan laten ze zien waar je moet gaan, wat je moet doen.

/ Ze helpen je om bij God in de buurt te blijven, zoals je graag wilt.

/ Ze houden je in leven, die beloftevolle woorden, die beloften van God, geven je nog net dat houvast dat je nodig hebt als je wanhoopt.

/ Ze versterken je omgang met God: als je God genegen bent, groeit je inzicht en als je inzicht groeit, doet je dat weer God loven.

/ Als je je leven riskeert, dat kan je doen voor een ander, is dat in overeenstemming met Gods lessen.

/ Als verkeerde dingen je verleiden, houden ze je bij de les van wat echt goed is.

/ Ze geven vreugde telkens weer, waar je ook gaat en hoe oud je ook bent.

Die woorden van God zijn voor de Psalmddichter van zeer grote betekenis voor zijn of haar leven en ze spelen een grote rol in de relatie met God.

Mijn ouders zeiden soms, heel soms tegen ons als kinderen: wat zou de Here hiervan vinden? Ze sloegen er niet mee. Ze gebruikte de vraag niet als een machtsmiddel om ons te laten doen wat zij graag wilden of dachten dat goed was. Ze zeiden het wel als ze dachten dat het verkeerd dreigde te gaan. Maar toch, het was een vraag van ze, geen antwoord. En het was een goede vraag. Een vraag waarmee ze ons bewust maakten van die relatie met God, dat jou gedrag wat doet in de relatie met God. Wat zou God, wat zou de Eeuwige vinden van wat ik doe en denk en wens en wil? Het is goed om je dat af te vragen vooral voor je eigen gedrag, niet zozeer voor dat van een ander. Dat kan je voor jezelf natuurlijk wel samen met iemand afvragen, dat kan helpen. Want het is telkens zoeken van welk inzicht, van welke richtlijn je leven goed wordt. Zoals ik als zei: die richtlijnen, het is geen statisch systeem. Levenslessen, levensregels leer je gaandeweg en telkens weer tot aan het einde van je leven toe.

En in de kerk zijn we aan elkaar gegeven om met elkaar te zoeken. Dat hebben we ook gedaan in de voorjaarsbijeenkomsten, zoeken naar de goede leefregels in onze omgang met

de aarde en we hebben elkaar daartoe op ideeën gebracht en aangespoord. Inmiddels heb ik me een paar keer per week bij de wasbak gewassen in plaats van gedoucht – ik kwam erachter tijdens de voorjaarbijeenkomsten dat ik dit sinds mijn studententijd niet meer deed.

Het is goed om telkens te zoeken wat die richtlijnen, die regels zijn. Ze kunnen heel concreet en heel klein zijn, zoals wassen bij de wasbak. Ze kunnen ook groter zijn en abstracter, geen eenvoudige regel maar een levensles. Soms in ons leven ondergaan we pijnlijke lessen, dat zijn levenslessen. Ook de Psalmdichter spreekt daarover, één keer, in de verzen 67-75. Er was vernedering, niet fijn dus, maar dat was wel goed want zo leerde hij Gods wetten kennen. Concreter wordt het niet in de Psalm, behalve dat de dichter zegt dat het God was die in zijn trouw deze les gaf. Als je jong bent, maar ook als je oud bent want het is best interessant, vraag eens aan een oudere wat zijn of haar belangrijkste les in het leven is geweest. Of, je kan het ook vanuit het negatieve benaderen: wat is het domste, het naaste, dat je ooit gedaan hebt in je leven of waarin je verzeild bent geraakt en wat heb je daarvan meegenomen voor de rest van je leven? Zo kan je van elkaar leren, om telkens in dat veranderlijke leven, dat leven in oorlog of vrede, Gods woorden te verstaan en ernaar te leven.

Amen